

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

590

Vragen van het lid **Rebel** (PvdA) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *het verzwegen leed van afstandsmoeders* (ingezonden 9 oktober 2014).

Antwoord van Staatssecretaris **Teeven** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 18 november 2014). Zie ook Aanhangsel handelingen, vergaderjaar 2014–2015, nr. 440.

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de uitzending van Brandpunt over het verzwegen leed van afstandsmoeders?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op het leed van de afstandsmoeders die als meisjes ongehuwd zwanger raakten, in het geniep ver van huis en moederziel alleen moesten bevallen, om vervolgens gedwongen te worden om hun kind ongezien af te staan?

Antwoord 2

Het programma brengt het leed dat afstandsmoeders is aangedaan en dat zij nog dagelijks dragen aangrijpend in beeld. Door de tijdgeest, waarin het een schande was om ongehuwd zwanger te worden en er voor vrouwen ook geen mogelijkheid was om zelfstandig in hun onderhoud en dat van het kind te voorzien, voelden vrouwen zich onder druk gezet om hun kind af te staan. De uitzending gaat daarbij in op de rol van de rooms-katholieke kerk, die met zijn gedachtegoed hierin een grote rol speelde. Het taboe op ongehuwde zwangere vrouwen en meisjes leefde tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw evenwel breder in de samenleving.

Vraag 3

Is het waar dat sinds de jaren vijftig vijftien- tot twintigduizend moeders eenzelfde lot hebben ondergaan?

¹ KRO Brandpunt, Moederziel alleen, 5 oktober 2014 (<http://brandpunt.kro.nl/seizoenen/2014/afleveringen/05-10-2014/fragmenten/moederziel-alleen>)

Antwoord 3

Het precieze cijfer is moeilijk te achterhalen. Geschat wordt dat er vanaf de inwerkingtreding van de adoptiewet in 1956 ongeveer 20.000 keer afstand is gedaan van een kind. Tot de jaren zeventig kon het om 1.000 kinderen per jaar gaan. Daarna zakten die aantallen snel tot tegenwoordig ongeveer twintig gevallen per jaar. Niet iedere vrouw deed afstand ter adoptie onder dezelfde omstandigheden en onder invloed van de rooms-katholieke kerk. In hoeveel gevallen de rooms-katholieke kerk een factor van betekenis was, is niet bekend.

Vraag 4

Bent u van mening dat dit misschien wel het laatste hardnekkige taboe is binnen de Rooms-Katholieke Kerk na de talloze onthullingen over seksueel misbruik? Zo ja, ziet u mogelijkheden om dit taboe alsnog te doorbreken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

De situatie van ongehuwde, zwangere vrouwen die afstand moesten doen van hun kind is inderdaad een taboe, dat niet alleen verbonden is aan (instellingen van) de rooms-katholieke kerk, maar als gevolg van de tijdgeest breed maatschappelijk speelde. Uiteraard is het niet aan de overheid om te treden in aangelegenheden tussen de rooms-katholieke kerk en de betrokkenen; de kerk heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Ik doe wel een beroep op de kerk om waar mogelijk deze vrouwen hulp te bieden en ook om de nodige openheid daarbij te betrachten.

Vraag 5, 6, 7

Hoe beoordeelt u de opvatting dat de staat onvoldoende toezicht heeft gehouden op de naleving van mensenrechten binnen de Voedvrouwenschool in Heerlen en dan met name binnen het doorgangshuis voor ongehuwde moeders? Welke rol had de staat in de genoemde periode bij een adoptieprocedure?

Heeft u concrete aanwijzingen dat de overheid wetenschap had of had moeten hebben van de gedwongen of illegale adopties die hebben plaatsgevonden in katholieke instellingen?

Deelt u de mening dat excuses en erkenning van het leed dat deze afstands-moeders en geadopteerden moesten doorstaan kunnen bijdragen aan herstel van dat leed? Zo ja, welke mogelijkheden ziet u om recht te doen aan het leed van de slachtoffers? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5, 6, 7

De Voogdijraden (vanaf 1956 Raden voor de Kinderbescherming) waren verantwoordelijk voor het regelen van gezag en voogdij voor afstands-baby's. Deze baby's werden toevertrouwd aan de Raad («toevertrouwing aan de Raad» was de maatregel die vooraf kon gaan aan een ontheffing of ontzetting uit het gezag). De Raad deed het adoptieonderzoek en adviseerde de rechter over de gevraagde adoptie.

Erkenning van het leed is belangrijk voor het herstel. Hoewel ik meeleef met de vrouwen die vaak onvoorstelbaar groot leed (hebben moeten) dragen, is mij niet bekend of er bij het gedwongen afstand doen van het kind ook sprake is geweest van illegale activiteiten van overheidswege.

Vraag 8

Bent u bereid om de adoptiepraktijken uit het verleden te onderzoeken? Zo ja, wanneer kan de Kamer de uitkomsten van een dergelijk onderzoek verwachten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Er is al het nodige onderzoek verricht en bekend. De heer Deetman heeft in zijn tweede onderzoeksrapport aandacht besteed aan afstands-baby's en de rol van de room-katholieke kerk. Ik ben uiteraard niet tegen nieuw onderzoek, maar zie daarin niet direct een rol voor de overheid weggelegd.

Vraag 9

Op welke wijze kan de overheid de honderden slachtoffers van gedwongen of illegale adopties die blijven zoeken naar hun ouders of kinderen verder steunen in deze zoektocht?

Antwoord 9

De stichting Fiom ontvangt subsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om mensen te begeleiden die op zoek zijn naar hun biologische familie. Er melden zich daar jaarlijks geadopteerden die naar hun biologische moeder zoeken en afstandsmoeders die hun afgestane kind zoeken.

Ook bij de Raad voor de Kinderbescherming komen dergelijke verzoeken binnen, waarbij inzicht in het dossier wordt gevraagd. De Raad toetst de verzoeken mede op basis van de Wet bescherming persoonsgegevens.